DOI:10.26104/IVK.2023.45.557

Таникулова А.М.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛДЫК ЖАНА ПРАКТИКАЛЫК ИШ-ЧАРАЛАР АРКЫЛУУ КОЛЛЕДЖДИН СТУДЕНТТЕРИНИН ДОЛБООРЛОО КОМПЕТЕНЦИЯСЫН КАЛЫПТАНДЫРУУ

Таникулова А.М.

РАЗВИТИЕ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА ЧЕРЕЗ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ПРАКТИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

A.Tanikulova

DEVELOPMENT OF DESIGN AND RESEARCH THE COMPETENCE OF COLLEGE STUDENTS THROUGH EXPERIMENTAL AND PRACTICAL ACTIVITIES

УДК: 37:337:337.12.001

Бул макалада Эксперименталдык жана практикалык иш-чаралар аркылуу кесиптик колледждин студенттеринин долбоорлоо жана изилдөө компетенцияларын калыптандыруу үчүн педагогикалык шарттардын системасын иштеп чыгуу шарттары чагылдырылган. Мугалимдин ишмердүүлүгүндө ийгиликке жетүү кесипкөйлүгүнөн, компетенттүүлүгүнөн жана илимий изилдөө маданиятынан көз каранды, анын негиздери колледжде окуп жаткан мезгилде түптөлөт. Билим берүү тармагындагы заманбап адис ар кандай билимге, жөндөмгө жана инсандык сапаттарга ээ болушу керек, алардын арасында изилдөө жөндөмү маанилүү орунду ээлейт. Студенттердин изилдөө компетенттүүлүгүн өздөштүрүү зарылдыгы заманбап мугалимдин кесиптик ишмердүүлүгүнүн мүнөзү менен байланыштуу. Болочок мугалимдин илимий-изилдөө компетенттүүлүгүн калыптандыруу процесси бир топ узакка созулуп, жетиштүү ой жүгүртүүнү жана даярдоону талап кылат. Иштин жүрүшүндө студенттердин өз алдынча долбоорлоо жана илимий-изилдөө ишмердүүлүгүнө, ой жүгүртүүнүн илимий стилин өнүктүрүүгө, эксперименталдык иштерди жүргүзүүгө, окуунун бүткүл мезгилиндеги иштин үзгүлтүксүз жүрүшүнө негизги көңүл бурулду.

Негизги сөздөр: *долбоор, мүнөздөмө, методика, сабак, окуу, окутуу, тармак, саат, предмет, коллеж, студент, иш-чара, уюштуруу, изилдөөчүлүк.*

В данной статье описаны условия разработки системы педагогических условий формирования проектно-исследовательских компетенций студентов профессионального колледжа посредством экспериментально-практической деятельности. Успех в карьере учителя зависит от профессионализма, компетентности и исследовательской культуры, основы которой закладываются еще в вузе. Современный специалист в сфере образования должен обладать разнообразными знаниями, умениями и личностными качествами, среди которых важное место занимают исследовательские способности. Необходимость овладения студентами исследовательской компетенцией связана с характером профессиональной деятельности современного учителя. Процесс развития исследовательской компетентности будущего учителя достаточно длительный и требует достаточного обдумывания и подготовки. Мы рассматриваем «исследовательскую компетентность» учителя как целостную, неотъемлемую характеристику личности учителя, которая отражается в готовности учителя к обучению. Активная исследовательская позиция по отношению к своей деятельности и себе как субъекту отчетливо видна в процессе творческого изменения действительности. В ходе работы основное внимание уделялось самостоятельной проектно-исследовательской деятельности студентов, развитию научного стиля мышления, ведению экспериментальной работы, непрерывному ходу работы в течение всего периода обучения.

Ключевые слова: *проект, описание, методика, урок, учеба, обучение, направление, час, предмет, колледж, студент, мероприятие, организация,исследование.*

This article describes the conditions for developing a system of pedagogical conditions for the formation of design and research competencies of students of a professional college through experimental and practical activities. Success in a teacher's career depends on professionalism, competence and a research culture, the foundations of which are laid in university. A modern specialist in the field of education must have a variety of knowledge, skills and personal qualities, among which research abilities occupy an important place. The need for students to master research competence is related to the nature of the professional activity of a modern teacher. The process of developing the research competence of a future teacher is quite lengthy and requires sufficient thought and preparation. During the work, the main attention was paid to the independent design and research activities of students, the development of a scientific style of thinking, conducting experimental work, and the continuous progress of work throughout the entire period of study.

Key words: *project, description, methodology, lesson, study, training, direction, hour, subject, college, student, event, organization, research.*

Бул макаланы даярдоодо студенттердин өз алдынча долбоорлоо жана илимий-изилдөө ишмердүүлүгүнө, ой жүгүртүүнүн илимий стилин өнүктүрүүгө, эксперименталдык иштерди жүргүзүүгө, окуунун бүткүл мезгилиндеги иштин үзгүлтүксүз жүрүшүнө негизги көңүл бурулду. Изилдөөдө биз ачык кесиптик багытка ээ болгон төмөнкү формаларды жана методдорду колдондук: конкреттүү тема боюнча курстук жана дипломдук иштер, кесиптик тапшырмалар, педагогикалык көйгөйлүү кырдаалдар, илимий-изилдөө иштери, практикалык жана иштиктүү оюндар, педагогикалык практикалык окуу жана өнүктүрүүнүн педагогикалык каражаттары. Студенттерде илимий-изилдөө иш-чаралары: проблемалык лекциялар, тематикалык семинарлар, студенттер менен окутуучу илимий

DOI:10.26104/IVK.2023.45.557

тексттерди биргелешип окуу жана талкуулоо, рефлексивдүү семинарлар, изилдөө кырдаалдары.

Студенттердин билим берүү жана таанып-билүү ишмердигинде актуалдуу проблема боюнча топтук илимий долбоорлорго чоң маани берилген. Окуучу менен мугалимдин биргелешип иштөөсү өз алдынча иштөө көндүмдөрүн өнүктүрүүнү талап кылат. Долбоордук метод актуалдуу маселени чечүүнүн, өз алдынча уюштуруунун, билимди өз алдынча алууда жана окуучулардын таанып-билүү активдүүлүгүн өнүктүрүүдө эффективдүү методдордун бири болуп саналат. Окуу жана илимий-изилдөө иштери өтө татаал жана аларды кыска мөөнөттө өздөштүрүү мүмкүн эмес. Биз изилдөө көндүмдөрүн үзгүлтүксүз окутуу идеясына келдик. Билим берүү жана илимий-изилдөө программасы үч жылга эсептелген, ар бир этапта иштин аяктагандыгы жөнүндө отчет берилет. Студенттер изилденип жаткан инсандык сапаттардын өнүгүү деңгээлин диагностикалоону, бул проблема боюнча мугалимдердин иш тажрыйбасына аспективдүү анализди, изилдөө темасы боюнча эксперименталдык иштердин мазмунун жана натыйжаларын баяндоону камтыган изилдөөнү коргоого сунушташат [1; 2]. Жөн эле жалпы максат коюлбастан, мисалы, жогорку квалификациялуу адисти даярдоо эмес, ошол максаттарга жетүүнүн этаптары, мазмуну, ыкмалары жана каражаттары үчүн илимий жактан негизделген конкреттүү максаттар иштелип чыгып, акыры оптималдуу жолго жетелейт. Акыркы максат, кесиптик ишмердиктин бардык этаптарында жоопту болгон жогорку квалификациялуу адисти калыптандыруу: изилдөө, иштеп чыгуу, долбоорлоо, ишке ашыруу ж.б. Илимий изилдөө ишмердүүлүгүнүн өнүгүшү изилдөөнүн концептуалдык аппаратынын өнүгүшүнө өбөлгө түздү; ишмердүүлүктүн моделин өздөштүрүү; методологиялык сабаттуулукту, ой жүгүртүүнүн илимий стилин өнүктүрүү; өзүңүздүн илимий позицияңызды түзүү; окуучулардын илимий активдуулугун жогорулатууну камсыз кылды. Жыйынтыктап айтканда, илим-изилдөө иштеринин алган көндүмдөрү жана көндүмдөрү келечектеги мугалимдердин тажрыйбасын жалпылоо, илимий эмгектерин жарыялоо, ийгиликтүү профессионалдык ишмердүүлүктү уюштуруу жана андан ары компетенттүү жана жогорку квалификациялуу адис катары калыптанышы үчүн зарыл экендигин айткыбыз келет [3]. Бул макаланын алкагында педагогикалык эксперимент 2020-жылдан 2023-жылга чейин Ош шаарындагы Кыргыз-өзбек университетинин педагогикалык колледжинин окуу процессин уюштуруу системасында жүргүзүлүп, педагогикалык кадрларды даярдоо системасында студенттер үчүн атайын билим берүү курстарын иштеп чыгууну жана ишке ашырууну камтыган. Биринчи, аныктоо баскычында 1-3-курстун студенттеринин долбоорлоо жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгынын деңгээли бааланган. Бул баалоо процедурасынын максаты студенттер арасында олуттуу айырмачылыктардын бар же жок экендигин аныктоо болгон. Тесттин жыйынтыгы боюнча экспериментке катышуу үчүн студенттердин арасынан эксперименталдык жана контролдук топтор тандалып алынды. Илимий-изилдөө иш-аракеттерине даярдыгынын компоненттеринин көрсөткүчтөрүн баалоо үчүн ар кандай изилдөө ыкмалары (анкета, тестирлөө, баарлашуу, байкоо, эксперттик баалоо), диагностикалык ыкмалар, өзүн өзү баалоо карталары, изилдөө маселелерин чечүү, аткарылган изилдөө тапшырмаларын талдоо ж.б. колдонулду. Ошондой эле педагогикалык колледждин окутуучулар курамынын ичинен катышкан мугалимдер үчүн компоненттерди интегралдык баалоо баракчалары түзүлгөн. Мурда колдонулган ыкмаларды шайкеш келтирүү жана аларды колдонуудагы көндүмдөрдү өнүктүрүү үчүн бардык мугалимдер менен маектер жана консультациялар өткөрүлгөн. Изилдөөдө биз төмөнкүдөй түшүнүктөн чыгабыз: эгерде илимий-изилдөө иш-аракети окутуунун жана педагогикалык чыгармачылыктын профессионалдык педагогикалык багытынын негизинде курулса, чыныгы педагогикалык иштин шарттарын моделдөө менен толукталса, анда ал окутуунун профессионализациясынын эффективдүү фактору болуп калат.

Келечектеги мугалимди даярдоо студенттердин кесиптик чеберчиликтеринин негиздерин максаттуу жана үзгүлтүксүз калыптандырууга багытталган. Колледждин илимий изилдөөлөрү илимий, педагогикалык кадрларды даярдоону мындан ары өркүндөтүү үчүн жаш окумуштуулардын да, университеттин студенттеринин да илимий-изилдөө иштеринин кесиптик-педагогикалык багытын колдонуунун максатка ылайыктуулугун логикалык жактан негиздейт. Ар кандай изилдөө ыкмаларын практикада өз алдынча колдонуу жөндөмдүүлүгү студенттердин долбоордук тапшырмаларды, курстук иштерди жана жыйынтыктоочу квалификациялык иштерди аткаруу процессинде көрсөтүл көрсөтүлөт. Бул иштердин анализи төмөндө келтирилген мүнөздөмөлөр боюнча жүргүзүлүп, эксперименталдык жана контролдук топтордо олуттуу айырмачылыктар бар экендиги аныкталат. Алардын эң маанилүүсүнө гана токтоло кетели. Студенттердин долбоор-изилдөө маданиятынын өнүгүү деңгээлин изилдөө өзүбүздүн тест жана анкета методдорун кошуп алууга болот. Студенттердин долбоордук-изилдөө иш-чараларына даярдыгынын компоненттерине интегралдык баа берүү менен биз эксперименталдык топтордун эң жогорку үч деңгээлде (жогорку, орточо, орточодон жогору) кыйла жогорулагандыгын аныктоого болот.

DOI:10.26104/IVK.2023.45.557

1-таблица

Эксперименттен кийин эксперименталдык жана контролдук топтордогу студенттердин долбоорлоо жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгын интегралдык баалоонун жыйынды маалыматтары

№	Илимий-изилдөө иштерине даярдыктын интегралдык деңгээли	Эксперименталдык группалар	Көзөмөл группалар
1.	Жогорку деңгээлде калыптанган	5	1
2.	Жакшы деңгээлде калыптанган	4	2
3.	Орто деңгээлде калыптанган	12	10
4.	Канааттандырарлык деңгээлде калыптанган	10	6
5.	Начар деңгээлде калыптанган	4	4
	Бардыгы	35	23

Маалыматтарды талдоо эксперименталдык топтордун студенттеринин 8% долбоорлоо жана изилдөө иштерине жалпы даярдыктын жогорку деңгээлине жетишкендигин көрсөттү. Эксперименталдык топтордун окуучуларынын 35%ы жана контролдук топтордун 37%ы ортодон жогору даярдыгын көрсөтүштү. Студенттердин (эксперименттин катышуучуларынын) изилдөө иштерине даярдыгын интегралдык баалоодогу айырмачылыктарды эксперименттин жыйынтыгы менен байкоого болот. Акыркы жыйынтыктар эксперименталдык топтордо ишенимдүү статистикалык маанилүү айырмачылыктарды көрсөттү. Контролдук топтордо өзгөрүүлөр бар, бирок алардын мааниси анчалык деле жогору эмес.

Ошентип, берилген эки бөлүштүрүү келечектеги адистердин долбоорлоо жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгын иштеп чыгуунун эксперименталдык системасынын натыйжалуулугун көрсөтүп турат. Ишке киргизилген системанын натыйжалуулугу жана алгылыктуулугу 2020-жылы тастыкталган жана 2023 -жылы алынган акыркы даярдык жыйынтыктарын салыштыруу учурунда эксперименталдык топтордун студенттери 2020-жылдын бүтүрүүчүлөрүнүн окшош маалыматтары менен изилдөө болгондугун белгилеп турат. Ошентип, эксперименталдык топтордогу студенттердин даярдыгынын акыркы натыйжалары контролдук топтун окуучуларынын үлгүлөрүнүн салыштырма натыйжалары менен салыштырганда статистикалык маанилүү айырмачылыктарга ээ. Биз сунуштаган жана ишке ашырган ишке ашыруунун жүрүшүнө жана натыйжаларына студенттердин канааттануу деңгээлин аныктоону зарыл деп эсептедик.

Студенттердин окуу-изилдөө иштеринин өзгөчөлүгү мугалимдин жетекчилиги астында ар бир студенттин класста чыгармачылык мүнөздөгү атайын тапшырмаларды аткаруусу болуп саналат [4]. Профессионалдык билим берүүнү ишке ашыруунун шартында окуу-изилдөө иштеринин милдети студенттерге өз алдынча иштөө көндүмдөрүн, анын ичинде илимий-изилдөө көндүмдөрүн калыптандыруу, лабораторияларда иштөөнүн методологиясы, жамааттык илимий долбоорлорду жүргүзүү ыкмалары менен тааныштыруу болуп саналат. Илимий иштерди аткаруу процессинде болочок бүтүрүүчүлөр илимий жана маалымдама адабияттар менен, приборлор жана жабдуулар менен иштөө көндүмдөрүн өздөштүрүү, эксперименталдык иштерди өз алдынча пландоо жана жүргүзүү, анын жыйынтыктарын иштеп чыгуу, корутунду чыгаруу, жыйынтыктарды түзүү, лаборатория кызматкерлери менен сүйлөшүү боюнча иш-чараларды аткаруусу зарыл. Ошондой эле болуп жаткан окуяларды талдай билүү; учурдагы окуяларга карата башка көз карашка чыдамдуу болуу; божомолдорду текшерүү, керек болгон гипотезалар деп эсептөө жана бул сыноого туруштук бербегендерден баш тартуу; өзүңүзгө жана курчап турган дүйнөгө болгон сын көз карашка карата мамилени иштеп чыгуу ж.б. кирет. Бүгүнкү күндүн социалдык чындыгы коом үчүн бир топ көйгөйлөрдү жаратууда [5; 6].

Кесиптик колледждин «Педагогика» багытындагы 2-курсунун студенттери үчүн илимий-изилдөө ишинин программасын ишке ашыруу максатка ылайыктуу деп эсептейбиз, анткени алар акыркы курстар сыяктуу мамлекеттик жыйынтык аттестациядан өтүүгө толук багыт ала элек. Окуу жана илимий-изилдөө иш-чараларына даярдыгынын критерийдик компоненттеринин негизинде биз баалоо методологиясын иштеп чыктык жана тийиштүү инструменттерди даярдадык. Студенттер илимий-изилдөө ишаракеттерине даярдыгынын компоненттеринин критерийлеринин көрсөткүчтөрүнүн өзүн-өзү баалоо баракчаларын толтурушту, андан кийин ошол эле барактар эксперттер (предметтик мугалимдер) тарабынан толтурулуп, ар бир студентке окуу-изилдөө иштерине даярдыгы боюнча эксперттик баа берилди. Баалоо 5 баллдык система боюнча жүргүзүлдү: “1” – билим, илимий-изилдөө ишмердүүлүгү боюнча билимге, көндүмгө жана көндүмгө ээ эмес; “2” – талкууланып жаткан нерсени так түшүнбөйт; “3” – окуу жана илимий-изилдөө иштеринде билими жана көндүмдөрү жетишсиз болсо, ырааттуулук жок; “4” – окуу-изилдөө ишинде белгилүү бир билимге, көндүмгө ээ, бирок аларды практикада дайыма колдоно албайт; “5” – аны жогорку деңгээлде өздөштүрүп, иш жүзүндө колдонот.

DOI:10.26104/IVK.2023.45.557

ИЗВЕСТИЯ ВУЗОВ КЫРГЫЗСТАНА, № 5, 2023

2-таблица

Эксперименталдык жана контролдук топтордогу студенттердин долбоорлоо жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгыны боюнча критерий көрсөткүчтөр

№	Критерий көрсөткүчтөр	Балл
1.	Жаңы нерселерди үйрөнүүгө болгон каалоо	3,74
2.	Когнитивдик активдүүлүк, педагогикага болгон кызыгуу	4,32
3.	Окуу процессинде өз алдынча болуу жөндөмү	4,05
4.	Чындыктан түздөн-түз билим алуу жөндөмү	3,24
5.	Стандарттык эмес кырдаалдарда аракеттенүү ыкмаларын билүү	3,28
6.	Карама-каршы фактыларды салыштыра билүү	3,41
7.	Фактыларды спекуляциядан ажырата билүү	3,37
8.	Гипотезаларды алдыга коюу жана аларды негиздөө жөндөмдүүлүгү	3,90
9.	Эксперименттик жөндөмгө ээ болуу	3,53
10.	Иштин максатын так аныктай билүү (коюлган максат менен натыйжаларга жетишилген)	3,95
11.	Интеллекттин жогорку деңгээли	4,48
12.	Чыгармачылыкка жөндөмдүүлүк (чыгармачылык)	4,12
13.	Иштин жүрүшүн жана жыйынтыгын туура көрсөтө билүү (изилдөө ишиңизди бүтүрүңүз)	3,90
14.	Материалды түзө билүү	3,73
15.	Фактыларды классификациялоо жөндөмдүүлүгү	3,81
16.	Корутунду жана корутундуларды түзө билүү	3,69
17.	Өз оюн түшүндүрүп, далилдей жана коргой билүү	3,62
18.	Когнитивдик кыйынчылыктарды жеңе билүү	3,35
19.	Илимий-изилдөө иштерине позитивдүү мамиле (чыгармачылык импульстун болушу)	4,50
20.	Бардыгы (орточо).	3,85

Изилдөө процессинде биз эксперттердин эң жогорку баалары студенттердин билим берүү жана илимий ишмердүүлүктө төмөнкү жөндөмдөрүнө жана жөндөмдүүлүктөрүнө берилгендигин аныктадык: илимий-изилдөө иш-чараларына позитивдүү мамиле (чыгармачылык импульстун болушу), жогорку деңгээлдеги интеллект, окууга позитивдүү мамиле (илхам), жаңы нерселерди үйрөнүүгө умтулуу жана когнитивдик активдүүлүк, педагогика адистигине кызыгуу. Кесиптик колледжинин «Педагогика» адистигинин студенттеринин окуу процессинде жогорку курстардын студенттеринин окуу жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгын эксперттик баалоонун натыйжалары калыптандыруу иштеринин зарылдыгын тастыктады [7]. Жогорку курстун окуучуларынын окуу жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгынын негизги көрсөткүчтөрүнүн деңгээлдик критерийлери иштелип чыккан:

- **Төмөнкү деңгээл** билим берүү жана илимий-изилдөө ишмердүүлүгүнө кызыгуунун начар деңгээлин (же анын жоктугун), пайда болгон кыйынчылыктарды жеңе албастыгын мүнөздөйт; билимдин жана көндүмдөрдүн жетишсиздигинен, окуу-изилдөө иштеринин максаттарын жана ишке ашырылышын, алардын натыйжаларын так түшүнбөгөндүктөн илимий-изилдөө милдеттерин аткарууда кыйынчылык же жөндөмдүн жоктугу; билим берүү изилдөөлөрүнүн процессин жана акыркы продуктусун чагылдыруу жана адекваттуу баалоо жөндөмсүздүгү, керектүү компетенциялардын иштелип чыкпагандыгы.

- **Орточо деңгээл** билим берүү жана илимий-изилдөө иштерине кырдаалдык пассивдүү мамилени болжолдойт; мотивдерди начар түшүнүү жана окуу-изилдөө ишмердүүлүгүнүн активдүү мүнөзүнүн анчамынча болушу; кичинекей кыйынчылыктарды жеңүү жөндөмдүүлүгүн көрсөтүү, изилдөө тапшырмаларын аткарууда жеке чыгармачылык элементтердин көрүнүшү; билим берүү изилдөөлөрүнүн процессине жана акыркы продуктусуна карата баалоочу жана рефлексивдүү ишмердүүлүктүн начар өнүгүшү, зарыл компетенциялардын жарым-жартылай калыптанышы.

- **Жогорку деңгээл** илимий-изилдөө иштерине баалуулукка негизделген мамиледе көрүнөт; жогорку активдүүлүк; ички когнитивдик мотивдерди калыптандыруу; билим берүү жана илимий-изилдөө иштерине оң мамиле; когнитивдик кыйынчылыктарды жеңе билүү; изилдөө тапшырмаларын аткарууда чыгармачылык мамилени көрсөтүү; билим берүү изилдөөлөрүнүн процессине жана акыркы продуктуга карата баалоочу жана рефлексиялык иш-аракеттерди өз ал-

DOI:10.26104/IVK.2023.45.557

дынча жана адекваттуу жүргүзүү жөндөмдүүлүгү, зарыл болгон компетенциялардын толук калыптанышы.

Кесиптик колледжинин «Педагогика» адистигинин студенттеринин окуу жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгынын бардык компоненттеринин деңгээли боюнча сүрөттөлүшүн сунуштайлы. Компоненттердин сапаттык деңгээлдик мүнөздөмөлөрүнүн негизинде 2-курстун студенттеринин окуу жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгынын сандык көрсөткүчтөрүнө эксперттик талдоо жүргүзүлдү. Мугалим-эксперттер жекече баарлашууларды жүргүзүп, изилдөө учурунда сабактардагы активдүүлүктү, предмет боюнча окуучулардын билимин баалоо, алардын изилдөөгө болгон кызыгуусун, билимин, көндүмдөрүн жана жөндөмдөрүн эске алышты. Эксперттик баа таблицада жана сүрөттө берилген.

3-таблица

Колледждин студенттеринин билим берүү жана илимий-изилдөө иштерине даярдыгынын компоненттеринин олуттуулугуна орточо баа берүү

№	Окуучулардын окуу-изилдөө иштерине даярдыгынын компоненттери	Балл
1.	Мотивациялык баалуулук	3,74
2.	Эмоционалдык-эрктүү	3,90
3.	Интеллектуалдык-когнитивдик	3,73
4.	Практикалык	3,28

Таблицадан көрүнүп тургандай, бардык компоненттер бүтүндөй алганда 4төн төмөн орточо баллга ээ, бул жогорку курстун студенттеринин арасында изилдөө көндүмдөрүн өнүктүрүүнүн жетишсиз деңгээлин билдирет. Эң жогорку 3,90 балл билим берүү жана илимий ишмердүүлүккө даярдыгынын эмоционалдык-эрктүү компоненти үчүн. Эксперттердин пикири боюнча, көпчүлүк жогорку курстун студенттеринде жетишээрлик өнүкпөгөн эрктүү компоненттен айырмаланып, эң жогорку бааланган эмоционалдык компонент экенин белгилей кетүү керек. Изилдөө иш-аракеттерине позитивдүү мамиленин чагылышы катары мотивациялык-баалуулук компоненти боюнча орточо балл. Практикалык компонент боюнча эң төмөнкү балл 3,28ди түзөт, бул ырааттуу, максаттуу иш жүргүзүү жана студенттердин окуу-изилдөө ишмердүүлүгү үчүн педагогикалык шарттарды ишке ашыруу жана усулдук камсыздоону өнүктүрүү зарылдыгын көрсөтөт.

Колледждин студенттеринин практикалык изилдөө көндүмдөрү өндүрүштүк практика учурунда да калыптанат, мында аларга реалдуу өндүрүштүк, технологиялык маселелерди чечүү менен байланышкан чыгармачылык жеке тапшырмалар берилет. Практикада алынган натыйжалар курстук иштин, бүтүрүү квалификациялык иштеринин мазмунуна киргизилиши керек, б.а. изилдөө мүнөзүндөгү тапшырмалар курстук жана дипломдук долбоордо каралышы керек. Биз карап жаткан аспектидеги окуу-изилдөө иштери жаңы тармакты билүү үчүн гана эмес, кесиптик билим берүү системасында окутуу методу катары да маанилүү.

Адабияттар:

1. Сартбекова Н.К. Преимущество применения мультимедийных технологий в образовательной сфере / Сартбекова Н.К., Сарыхан Г. / Вести-News. Науч. инф. журн. «Наука и инновационные технологии» №4/2017(4). - С. 18-20.
2. Автореферат диссертации Асанбековой Ж.Ж. Формирование нравственно-эстетических качеств старшеклассников в воспитательном пространстве семьи и школы». (13.00. 01). - 2015 г.
3. Сартбекова Н.К., Таникулова А.М. / Проблемы формирования проектно-исследовательской компетенции студентов колледжа Кыргызстана /ISSN 1694-7762. Научный информационный журнал «Наука и инновационные технологии» №2/2019 (4). - С. 269-273.
4. Бабаева А.Д. Формирование правовой культуры студентов в учебном процессе6 Научный журнал Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана №7. 2020.
5. Кыдыралиев С.К., Скляр С.Н. Сборник заданий математических олимпиад АУЦА для старшеклассников // Типография "Турар", Кыргызстан – 2021 https://iais.krsu.edu.kg /science_new/open_file/2? record_id=58096&file_name= sbornik_zadanij_matematicheskih_olimpiad_auca_dlya_starshekl
6. Нусупов Ч.Т. Социально-политические и исторические аспекты изучения происхождения эпоса «Манас» Научный журнал «Общественные науки», 2017 г. - №2.
7. Акиева Г.С. Суходубова Н.А. Процесс гуманизации системы дополнительного профессионального образования в современных условиях. / Сб. статей. Состояние и перспективы системы обеспечения качества образования в КР. - Бишкек, 2021.